

ДРТ в змінах до ЦК

<https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57356> (книга перша) - прийнята за основу в першому читанні 22.10.2025 р.

<https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57355> (книга друга) - прийнята за основу в другому читанні 05.11.2025 р. (до 19.11.2025 включно пропозиції).

<https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/76361.pdf> (книга шоста)

Тут посилання на інші оприлюднені книги (4, 8) <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/267717.html>

Чинний ЦК	Зміни	Коментар
КНИГА ДРУГА ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ	КНИГА ДРУГА ОСОБИСТІ ПРАВА	
..... Глава 20 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ	 Глава 20 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ОСОБИСТІ ПРАВА	
Стаття 269. Поняття особистого немайнового права	Стаття 269. Поняття особистого права	
1. Особисті немайнові права належать кожній фізичній особі від народження або за законом.	1. Особисте право є правом невід’ємно пов’язаним з особою, що не має економічної природи та спрямоване на задоволення фізичних, психічних, психологічних, духовних, емоційних, культурних, соціальних та інших нематеріальних потреб та інтересів особи.	
2. Особисті немайнові права фізичної особи не мають економічного змісту.	2. Особисті права належать фізичній особі з моменту народження або з іншого моменту, визначеного Конституцією України, цим Кодексом та/або іншим законом.	
Частина відсутня	 5. Особисте право має немайновий характер, оскільки не має економічного	

	походження, змісту, майново-грошової цінності (вартості).	
Частина відсутня	6. Особисті права належать фізичній особі до моменту її смерті, або до іншого моменту визначеного Конституцією України, цим Кодексом та/або іншим законом.	
..... Стаття 271. Зміст особистого немайнового права	 Стаття 271. Зміст особистого права	
1. Зміст особистого немайнового права становить можливість фізичної особи вільно, на власний розсуд визначати свою поведінку у сфері свого приватного життя.	1. Зміст особистого права полягає в тому, що особа є носієм відповідного особистого блага, має змогу вільно, на власний розсуд використовувати це благо для задоволення власних потреб та інтересів у порядку, спосіб та в межах, що не суперечать Конституції України, цьому Кодексу та/або іншому закону, доброзвичайності (boni mores), а також сутності та призначенню такого особистого блага.	
Частина відсутня	2. Особа може надавати згоду на використання свого особистого блага іншим особам, якщо це узгоджується із сутністю та призначенням особистого блага та не суперечить Конституції України, цьому Кодексу та/або іншому закону, а також узгоджується з доброзвичайністю (boni mores). Особа може вимагати припинення використання свого особистого блага іншими особами, яке вони здійснювали за її згодою, якщо інше не визначено	

	Конституцією України, цим Кодексом та/або іншим законом.	
Глава 21 ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ПРИРОДНЕ ІСНУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ	Глава 21 ОСОБИСТІ ПРАВА, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ПРИРОДНЕ ІСНУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ	
..... Стаття відсутня	 Стаття 281⁵. Репродуктивні права	
	1. Фізична особа має право репродуктивного вибору, зокрема приймати вільне та відповідальне рішення щодо планування кількості дітей, інтервалу між їх народженням, необхідних для збереження здоров'я матері та дитини, або щодо відмови від материнства, батьківства.	
	2. Фізична особа може здійснювати свою репродуктивну функцію, зокрема із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій у порядку та на умовах, визначених законодавством. Застосування програм допоміжних репродуктивних технологій здійснюється лише за медичними показаннями та за інформованою письмовою згодою повнолітньої дієздатної фізичної особи. Порядок та умови кріоконсервації та зберігання репродуктивних біологічних матеріалів, ембріонів для використання у власних потребах, донорства, використання та розпорядження	До абзацу два: Що таке програми ДРТ, є медична допомога із застосуванням ДРТ; МД із застосуванням ДРТ надається за медичними показаннями, але не лише за ними, наприклад, у випадках збереження фертильності з метою відкладення батьківства або відсутності у жінки чоловіка-партнера (досвід багатьох держав ЄС); ДРТ у випадку збереження фертильності у дитини через медичні показання може застосуватися за інформованою згодою неповнолітньої особи; До абзацу три: Треба узгодженість термінології та положень між ЦК та законопроектом «Про

	анатомічними матеріалами, що мають репродуктивні властивості, визначаються законом. Фізична особа має право на таємницю застосування програм допоміжних репродуктивних технологій. Фізична особа, народжена в результаті застосування програм допоміжних репродуктивних технологій, має право після досягнення нею повноліття одержати інформацію про своє походження.	застосування ДРТ», в якому немає термінів «донорство» є «донація», немає терміну «анатомічні матеріали, що мають репродуктивні властивості» є «репродуктивний (біологічний) матеріал людини» тощо; До абзацу чотири: Відповідальність за КК передбачена за порушення «лікарської таємниці», зміст якої наведене в КК. Що означає «таємниця застосування програм ДРТ», це не коректний термін. Що таке інформація про походження і який її обсяг? Хто і в яких обсягах повинен надати особі, народженій за допомогою ДРТ, інформацію про її походження, зокрема при анонімній донації, адже мова йде про лікарську таємницю та захист персональних даних такого донора? Більш коректно говорити у цьому випадку про доступ до інформації та її обсяг у випадках, пов'язаних зі здоров'ям особи, народженої за допомогою ДРТ (досвід більшості держав ЄС). Тут повинна бути дзеркальність із законопроектом «Про застосування ДРТ»
	3. Фізична особа має право на репродуктивне здоров'я, зокрема вчиняти дії, спрямовані на його поліпшення, підтримання або зміну обсягу репродуктивної функції. Фізична особа має право на вибір способів та засобів контрацепції.	

	Стерилізація проводиться лише за інформованою письмовою згодою повнолітньої дієздатної фізичної особи. Штучне переривання вагітності, що не перевищує дванадцяти тижнів, проводиться лише та інформованою письмовою згодою жінки. У випадках, визначених законодавством, штучне переривання вагітності може бути проведене під час вагітності від дванадцяти до двадцяти двох тижнів. Перелік обставин, що дозволяють провести штучне переривання вагітності після дванадцяти тижнів вагітності, визначаються законодавством.	
	4. Примус щодо здійснення репродуктивних прав не допускається.	
КНИГА ШОСТА. СПАДКОВЕ ПРАВО	КНИГА СЬОМА. СПАДКОВЕ ПРАВО	
Глава 84 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО СПАДКУВАННЯ	Глава 84 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО СПАДКУВАННЯ	
Стаття 1218. Склад спадщини	Стаття 1218. Склад спадщини	
1. До складу спадщини входять усі права та обов'язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припинилися внаслідок його смерті	Без змін	
Стаття 1219. Права та обов'язки особи, які не входять до складу спадщини	Стаття 1219. Права та обов'язки особи, які не входять до складу спадщини	

1. Не входять до складу спадщини права та обов'язки, що нерозривно пов'язані з особою спадкодавця, зокрема: 1) особисті немайнові права;	Без змін	Репродуктивні права людини відповідно до змін до книги другої ЦК (ст. 281-5) належать до «особистих прав» людини, поняття «особистих немайнових прав» в новому ЦК відсутнє. Таким чином підпункт 1 потребує узгодженості із книгою другою ЦК Також виникає питання, якщо репродуктивне право на продовження роду, у тому числі через медичне допоміжне запліднення репродуктивними клітинами за допомогою ДРТ, <u>належить до особистих прав людини відповідно до ст. 281-5 ЦК (друга книга), які не можуть входити до складу спадщини відповідно до пункту 1 частини першої ст. 1219 ЦК (шоста книга), на якій підставі тоді вони можуть бути спадщиною за заповітом на розпорядження репродуктивним матеріалом людини (тут має місце юридична колізія).</u>
Стаття 1222. Спадкоємці	Стаття 1222. Спадкоємці	
1. Спадкоємцями за заповітом і за законом можуть бути фізичні особи, які є живими на час відкриття спадщини, а також особи, які були зачаті за життя спадкодавця і народжені живими після відкриття спадщини.	Без змін	
2. Спадкоємцями за заповітом можуть бути юридичні особи та інші учасники цивільних відносин (стаття 2 цього Кодексу).	Без змін	
Частина відсутня	3. Спадкоємцем за заповітом може бути особа, зачата протягом шести місяців з часу відкриття спадщини внаслідок застосування допоміжних репродуктивних технологій з репродуктивного	Ідея зрозуміла, щоб решта спадкоємців не чекали роками цієї дитини, народженої за допомогою ДРТ, але такий підхід не узгоджується з рекомендаціями Комітету з етики і права Європейської асоціації

	біологічного матеріалу заповідача, і народжена живою після відкриття спадщини.	репродукції людини та ембріології ESHRE, виданих 21 серпня 2006 р., а саме: має бути встановлено мінімальний строк в 1 рік перед початком використання біологічного матеріалу померлої особи.
Стаття 1223. Право на спадкування	Стаття 1223. Право на спадкування	
1. Право на спадкування мають особи, визначені у заповіті.	Без змін	
2. У разі відсутності заповіту, визнання його недійсним, неприйняття спадщини або відмови від її прийняття спадкоємцями за заповітом, а також у разі неохоплення заповітом усієї спадщини право на спадкування за законом одержують особи, визначені у статтях 1261-1265 цього Кодексу.	2. У разі відсутності заповіту, визнання його недійсним, неприйняття спадщини або відмови від її прийняття спадкоємцями за заповітом, а також у разі неохоплення заповітом усієї спадщини право на спадкування за законом одержують особи, визначені у статтях 1261- 1265-1 цього Кодексу	
3. Право на спадкування виникає у день відкриття спадщини.		
..... Глава 85 СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАПОВІТОМ	 Глава 85 СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАПОВІТОМ	
Стаття 1235. Право заповідача на призначення спадкоємців	Стаття 1235. Право заповідача на призначення спадкоємців	
1. Заповідач може призначити своїми спадкоємцями одну або кілька фізичних осіб, незалежно від наявності у нього з цими особами особами сімейних, родинних відносин, а також інших учасників цивільних відносин\	1. Заповідач може призначити своїми спадкоємцями одну або кілька фізичних осіб, незалежно від наявності у нього з цими особами особами сімейних, родинних відносин, а також інших учасників цивільних відносин. Заповідач може призначити своїм спадкоємцем особу, зачату за життя та народжену живою після його смерті.	

	Заповідач може призначити своїм спадкоємцем особу, зачату протягом шести місяців з часу відкриття спадщини внаслідок застосування допоміжних репродуктивних технологій з репродуктивного біологічного матеріалу заповідача та народжену живою після його смерті.	Див. коментар до частини третьої статті 1222
..... Стаття відсутня	 Стаття 1240 ¹ . Право заповідача на розпорядження своїм репродуктивним біологічним матеріалом.	
	1. Заповідач, який перебуває в шлюбі, має право на випадок своєї смерті в окремому заповіті розпорядитися своїм репродуктивним біологічним матеріалом, який зберігається відповідно до законодавства, шляхом надання тому з подружжя, який його пережив, права на використання його репродуктивного біологічного матеріалу для подальшого проведення запліднення із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій, у тому числі за допомогою замінного материнства, а також визначити випадки його знищення. Заповідач, який не перебуває у шлюбі, має право на випадок своєї смерті в окремому заповіті розпорядитися своїм репродуктивним біологічним матеріалом, який зберігається відповідно до законодавства, шляхом надання права на	1. В книзі другій ЦК щодо репродуктивних прав фігурують і репродуктивний матеріал і ембріони. В книзі шостій ЦК мова йде виключно про репродуктивний матеріал людини (гамети та гонади), а що буде з ембріонами? Як буде унормовуватися їхнє постмортальне застосування? Якщо кріоконсервовані ембріони будуть передаватися після смерті за процедурою іншою, ніж збережені гамети (яйцеклітини та сперматозоїди), то для системного аналізу вже треба бачити книгу ЦК, де це буде унормовано і в який спосіб. Або розуміти, що це питання не буде унормоване ЦК, тоді ще більше питань. Гамети після смерті застосовуємо за нотаріальним заповітом, а ембріони після смерті застосовуємо за договором із ЗОЗ та інформованою згодою (типова форма волевиявлення для пацієнтів в сфері медицини)?

	використання його репродуктивного біологічного матеріалу для подальшого проведення запліднення із використанням допоміжних репродуктивних технологій, у тому числі за допомогою замінного материнства, особі іншої статі, яка проживала з ним однією сім'єю, але не перебувала у будь-якому іншому шлюбі, а також визначити випадки його знищення.	2. Право на використання і право на застосування конкретним особам, це різні речі. Наприклад, у Бельгії в законі про ДРТ чітко зазначено дві можливі опції медичного допоміжного запліднення після смерті: - імплантація після смерті: техніка, що дозволяє провести медичне допоміжне запліднення жінки шляхом імплантації надлишкових кріоконсервованих ембріонів, які її партнер за домовленістю надав їй перед смертю; - посмертне запліднення: техніка, що дозволяє медичне допоміжне запліднення жінки за допомогою кріоконсервованих гамет, які її партнер надав за угодою перед смертю.
	2. Репродуктивний біологічний матеріал особи, який зберігається відповідно до законодавства, не включається до складу спадщини.	Відповідно до ст. 1218 ЦК (нова редакція без змін), до складу спадщини входять не самі об'єкти, речі, майно, а права та обов'язки на них , що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припинилися внаслідок його смерті. Відповідно частина друга потребує корекції, хоча залишається відкритим питання, що особисті права людини, а право на розпорядження гаметами таким є, взагалі не можуть входити до складу спадщини як такі (п. 1 частини першої статті 1219)
..... Стаття відсутня	 Стаття 1243 ¹ . Заповіт про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом	Див. коментар до 1240-1

	1. Заповідач має право скласти заповіт про розпорядження своїм репродуктивним біологічним матеріалом, що зберігається відповідно до законодавства, у якому: 1) визначити особу, яка має право використати такий репродуктивний біологічний матеріал для зачаття дитини із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій, у тому числі за допомогою замінного материнства, відповідно до статті 1240¹ цього Кодексу, умови, а також випадки, за яких таке право припиняється; 2) заборонити будь-яке використання свого репродуктивного біологічного матеріалу та визначити випадки, коли такий репродуктивний біологічний матеріал підлягає знищенню.	
	2. Заповіт про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом не може бути секретним. Нотаріус при посвідченні такого заповіту перевіряє родинні або інші стосунки осіб, які визначені у статті 1240¹ цього Кодексу, в тому числі з використанням відомостей Державного реєстру актів цивільного стану громадян.	
	3. Заповіт про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом посвідчується виключно нотаріусом у порядку, визначеному цим Кодексом з урахуванням особливостей, встановлених	

	цією статтею та статтею 1240 ¹ цього Кодексу, підлягає реєстрації у Спадковому реєстрі в порядку, затверджені Кабінетом Міністрів України з відміткою про вид заповіту.	
	4. Скасування заповіту про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом проводиться шляхом складання нового заповіту про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом. Заповіт про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом не може бути скасовано заповітом про інші розпорядження	
	5. Заповіт про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом, який було складено пізніше, скасовує попередній заповіт такого виду повністю або у тій частині, в якій він йому суперечить. Кожний новий заповіт про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом скасовує попередній заповіт такого виду повністю або у тій частині, в якій він йому суперечить, і не відновлює заповіту про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом, який заповідач склав перед ним. Якщо новий заповіт про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом, складений заповідачем, був визнаний недійсним, чинність попереднього заповіту не відновлюється, крім випадків,	

	встановлених статтями 225 і 231 цього Кодексу.	
	5. Інформація про складання заповіту про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом, його скасування підлягає передачі заповідачем до закладу, який здійснює зберігання такого матеріалу, у десятиденний строк з моменту його нотаріального посвідчення у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.	По перше, звідки ЗОЗ, де зберігається кріоконсерований репродуктивний матеріал дізнається про заповіт/зміни до нього, якщо заповідач його не передасть ЗОЗ, адже до Спадкового реєстру у ЗОЗ доступу немає. Якщо інформація про заповіт не буде передана ЗОЗ, які наслідки? Інша практична ситуація ЗОЗ інформований про заповіт, але спадкоємець за заповітом не оплачує зберігання репродуктивних матеріалів заповідача і не укладає із ЗОЗ жодних угод щодо цього. По друге, як унормувати це положення з Рекомендацією Комітету з етики і права Європейської асоціації репродукції людини та ембріології ESHRE, виданих 21 серпня 2006 р., а саме «Згода на використання біоматеріалу після смерті має бути оформлена у письмовому вигляді до моменту кріоконсервації або початку циклу ДРТ.»
..... Стаття 1254. Право заповідача на скасування та зміну заповіту	 Стаття 1254. Право заповідача на зміну або скасування заповіту	
..... Положення відсутнє	 7. До скасування заповіту про розпорядження репродуктивним біологічним матеріалом застосовуються положення цієї статті з урахуванням особливостей, встановлених статтею 1243¹ цього Кодексу	
.....		

Глава 87 ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА СПАДКУВАННЯ	Глава 87 ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА НА СПАДКУВАННЯ	
Стаття відсутня	Стаття 1271¹. Перехід права на використання репродуктивного біологічного матеріалу	
	1. Право на використання репродуктивного біологічного матеріалу заповідача для подальшого проведення запліднення із використанням допоміжних репродуктивних технологій, у тому числі за допомогою замінного материнства, належить особі, визначеній у заповіті з урахуванням статті 1240¹ цього Кодексу, з моменту відкриття спадщини незалежно від прийняття ними спадщини та підтверджується свідоцтвом про право на використання репродуктивного біологічного матеріалу заповідача, що видається нотаріусом.	Що робити ЗОЗ якщо спадщина не прийнята? Якщо спадщина за цим заповітом не прийнята (спадкоємець не звернувся за свідоцтвом або помер тощо) чи переходить спадщина у таких випадках до інших осіб. Рішення ЄСПЛ категорично проти цього. Чи буде в даному випадку застосовне поняття відумерлої спадщини, коли місцева громада успадковує те, що не було успадковане. Абсурдно але теоретично виглядає, що так.
	2. Свідоцтво про право на використання репродуктивного біологічного матеріалу заповідача видається нотаріусом за місцем відкриття спадщини без заведення спадкової справи за зверненням особи, яка визначена таким заповітом, та на підставі заповіту про використання репродуктивного біологічного матеріалу або його дублікату, чинність якого перевіряється за Спадковим реєстром, за умови встановлення факту смерті заповідача, його родинних або інших стосунків з особою, визначеною у заповіті,	

	та у порядку визначеному Законом України «Про нотаріат».	
..... Глава 89 ОФОРМЛЕННЯ ПРАВА НА СПАДЩИНУ	 Глава 89 ОФОРМЛЕННЯ ПРАВА НА СПАДЩИНУ	
..... Стаття 1298. Строк видачі свідоцтва про право на спадщину	 Стаття 1298. Строк видачі свідоцтва про право на спадщину	
..... 2. Якщо заповіт складено на користь зачатої, але ще не народженої дитини, видача свідоцтва про право на спадщину і розподіл спадщини між усіма спадкоємцями може відбутися лише після народження дитини. Положення абзацу першого цієї частини застосовується також щодо дитини, зачатої за життя спадкодавця, але народженої після його смерті, у разі спадкування за законом. Абзац відсутній	 2. Якщо заповіт складено на користь зачатої, але ще не народженої дитини, видача свідоцтва про право на спадщину і розподіл спадщини між усіма спадкоємцями може відбутися лише після народження дитини або у разі припинення вагітності. Положення абзацу першого цієї частини застосовується також щодо дитини, зачатої за життя спадкодавця, але народженої після його смерті, у разі спадкування за законом. Якщо на підставі волі заповідача, викладеної в заповіті, проводиться зачаття з його репродуктивного біологічного матеріалу внаслідок застосування допоміжних репродуктивних технологій, видача свідоцтва про право на спадщину і розподіл спадщини між усіма спадкоємцями може відбутися лише після народження дитини або у разі припинення вагітності.	